

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการพัฒนาชุมชน.2537. **สรุปข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (หมู่บ้านป่าก่อ).** กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
(อัครสำเนา)
- กรมป่าไม้. 2532. **ภาพรวมแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2537. **สิ่งแวดล้อม'37.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้. 2531. **การจัดการป่าชุมชน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. 2527. **ป่าชุมชนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กองอำนวยการ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง.2538. **โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่อำเภอหนองบัว จังหวัด
เลย. เลข:กองอำนวยการพัฒนาเพื่อความมั่นคง. (อัครสำเนา)**
- กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. **การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท.** กรุงเทพฯ : รุ่ง
เรืองสาส์นการพิมพ์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง(บรรณาธิการ).2535. **วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า.** กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชน
ท้องถิ่นพัฒนา.
- จัชวาทย์ ทองดีเลิศและนันทา เบญจศิลาวัณย์.2536. **ตำนานชุมชนรักษาป่า.** กรุงเทพฯ :โครงการชุมชนรักษาป่า
ชมรมนักพัฒนาภาคเหนือ.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2535. **สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคงของรัฐกับความไม่มั่นคง
ของราษฎร.** กรุงเทพฯ:สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2538. **วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2538. **ป่าไม้สังคมเพื่อการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ:สมาคมตั้งคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย.
- ศิริก ปัทมสิริวัฒน์และ ต่อทวีทย์ หกดี.2533. **การบริโภคข้าว ผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ของครัวเรือนไทย.**
กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชนบทไทย.(อัครสำเนา)
- เทียม คมกฤต. 2516. **การป่าไม้ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ:บริษัทปท.
- นอร์เบอร์ก,เฮเลนา.2537. **อนาคตอันเก่าแก่. แปลโดย พงณา จันทรตันติ.** กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- บัญญัติ แก้วต่องและ ประสิทธิ์ ตุ่นนึ่ง. 2534. **รายงานการวิจัย เรื่องป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กรณี
ศึกษาหมู่บ้านในป่าภูตืนสวนทราย อำเภอหนองบัว จังหวัดเลย. ขอนแก่น:สถาบันวิจัยและพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

- บุญเทียน ทองประสาน. 2531. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: สภาคาทอถิกแห่งประเทศไทย
เพื่อการพัฒนา.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2537. ขบวนการตั้งแวงด้อมดุคหลัง Modernism. รั่มทฤกษณ์.ปีที่ 13 :46-65.
- ประมวต เพชรสว่าง. 2534. ป่าไม้กับที่ดินทำกิน. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ประสิทธิ์ คุนรัตนและคณะ. 2534. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพแวงด้อมและการใช้ประโยชน์ของป่าบุ่ง
ป่าทาม บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนกลาง. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น..
- _____. 2535. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการป่าชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กรณีป่าโนนदान จังหวัดศรีสะเกษ.
ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปราณี ขัติยศ. 2538. เศรษฐศาสตร์การเมืองของการอนุรักษ์ป่าไม้:กรณีศึกษาป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี หมอนทองแดง. 2534. ทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป :ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้าน 2 แห่งใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิทยา ว่องกุล. 2537. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2537. กรุงเทพฯ :มูลนิธิโลกสีเขียว.
- เพ็ญศรี คุ้มและคนอื่น ๆ. 2530. วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เชียงใหม่. 2533. ถ้ำน้ำเย็นและขุนเขาเขืออกที่เมืองเลย. สารคดี.ปีที่ 5 :176-186.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2534. เอกสารประกอบการประชุมเวทีชาวบ้าน 34. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- วิวัฒน์ ศดิธรรมนิตย์. 2536. ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- _____. 2536. สิทธิชุมชน การกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ :สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ศยามล ไกรสูรวงศ์. 2538. พระราชบัญญัติป่าชุมชนกับอนาคตป่าไม้ไทย. กรุงเทพฯ:สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.(อัครธานา)
- สมพันธ์ เชชะอชิก,บรรณาธิการ. 2536. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน. ขอนแก่น:สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง สมัย อากาภิรมและคนอื่น ๆ. 2536. สิ่งแวดล้อม'36 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัด
การพัฒนาสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- สมัย อากาภิรมและเขาวนันท์ เรณูรัตน. 2538. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
สภาคาทอถิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา. 2533. การดำรงอยู่ของชุมชน กระบวนการต่อสู้และการ
พัฒนา. กรุงเทพฯ:สภาคาทอถิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531. คนกับป่าไม้:สถานการณ์ ปัญหา และอนาคต. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดเลย. 2539. ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดเลย. เลย:สำนักงานจังหวัดเลย.
- สำนักงานป่าไม้ จังหวัดเลย. 2536. แผนการปฏิบัติงานเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดเลย. เลย:สำนักงานป่า
ไม้ จังหวัดเลย.(อัครธานา)

- สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้. 2533. โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ภูซัด ภูเมียง ภูฮอยคาว.
 เลข: สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้.(อัครำเนา)
- สำนักงานอำเภอหนองบัว จังหวัดเลย.2537. บรรยายสรุป อำเภอหนองบัว จังหวัดเลย. เลข: สำนักงานอำเภอหนองบัว
 จังหวัดเลย. (อัครำเนา)
- สำนักงานอุดรนิคมวิทยา จังหวัดเลย. 2539. ข้อมูลอุดรนิคมวิทยามืองตัน.เลข:สำนักงานอุดรนิคมวิทยา จังหวัดเลย.
 (อัครำเนา)
- สุตรา สุจฉายา. 2539. เฉย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์สารคดี.
- เสน่ห์ จามริกและยศ ตันตสมบัติ.2536. ป่าชุมชนในประเทศไทย:แนวทางการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชน
 ท้องถิ่นพัฒนา.
- เสรี พงศ์พิศ. 2536. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อนวัช ขาววิชัย. 2534.กฎหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทรัพยากรป่า.วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ภูเขาเจริญ.2535. ป่าเขตร้อน. กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- อุทัย คุณเกษม(บรรณาธิการ).2536. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา.ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุไรวรรณ ตันกิมอง.2535. เสาปยะของดู สุบยะของเสา : ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคเหนือ.
 เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอนก นาคะบุตร. 2536. คน กับดิน น้ำ ป่า " จุดเปลี่ยนแห่งความคิด ".กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่น.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ความเป็นมาของการทำสัมปทานไม้ในประเทศไทย

ในการอนุญาตให้ทำไม้ นั้น แต่เดิมยังไม่มีการจัดวางโครงการป่าไม้อย่างทั่วถึง เมื่อมีการตั้งกรมป่าไม้เพื่อมารับผิดชอบงานด้านป่าไม้ กรมป่าไม้ได้กำหนดระเบียบการอนุญาตการทำไม้ไว้ตามระเบียบปฏิบัติราชการป่าไม้ ฉบับที่ 4 โดยกำหนดขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2484 มีหลักการให้อุญาตไม้ทั้งเพื่อการค้าและเพื่อการใช้สอย โดยกำหนดอำนาจในการอนุญาตไว้ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด เขต(ภาค)และกรมป่าไม้ ต่อมาเมื่อกรมป่าไม้จัดวางโครงการป่าไม้อย่างทั่วถึง การอนุญาตไม้ตามระเบียบปฏิบัติราชการป่าไม้ ฉบับที่ 4 จึงค่อยๆ ถูกลดลง ประกอบกับได้มีการจำแนกประเภทที่ดินเพื่อกำหนดพื้นที่ป่าไว้ส่วนหนึ่งและเปิดใช้ประโยชน์ต่างๆ อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งพื้นที่ป่า ที่แบ่งไว้เป็นป่าดงนั้นต่อมาก็ได้กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่แบ่งไว้เป็นป่าดงได้จัดสรรให้ประชาชนเข้าอยู่อาศัยประกอบอาชีพหรือใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น สำหรับพื้นที่ที่จำแนกไว้เป็นป่าหรือได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้ว กรมป่าไม้ก็ได้เข้าจัดวางโครงการทำไม้เพื่อทำไม้ตามหลักวิชาการป่าไม้

การอนุญาตไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามได้แยกการอนุญาตออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การอนุญาตโดยการให้สัมปทาน
2. การอนุญาตโดย วิธีผูกขาด
3. การอนุญาตรายย่อย

ในการอนุญาตทำไม้โดยวิธีการผูกขาด คือการอนุญาตแบบรายย่อย แต่การอนุญาตนั้นจะต้องเก็บเงินค่าผูกขาด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ตั้งอนุมัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ซึ่งระยะเวลาการอนุญาตแล้วแต่จะกำหนด อาจจะเป็น 1 ปี 2 ปี 3 ปี ก็ได้ โดยการอนุญาตให้ทำในป่าโครงการที่กรมป่าไม้วางโครงการไว้แล้วปีละ 1 แปลงเช่นเดียวกัน แต่การอนุญาตโดยวิธีการผูกขาดมีน้อยเป็นบางพื้นที่เท่านั้น ส่วนการอนุญาตรายย่อยนั้นมีการอนุญาตหลายลักษณะ เช่น การอนุญาตรายย่อยในป่าโครงการ ซึ่งตามปกติป่าโครงการนั้นกรมป่าไม้ได้จัดวางโครงการเพื่อการอนุญาตในรูปแบบสัมปทาน

ทำไม้ หมายความว่า ตัด หั่น กาน โคน ถัด เลื่อย ทำ ฉาก ดอน ชุก ชักลาก ไม้ในป่าหรือป่าไม้ออกจากป่าด้วยประการใดๆ และหมายความรวมถึง การกระทำดังกล่าว กับ ไม้สักและไม้ยางที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีไร่ป่า หรือการนำไม้สักหรือ ไม้ยางออกจากที่ดินที่ไม้ดังกล่าวขึ้นอยู่ด้วย

ไม้ ตามกฎหมาย หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไม่ทุกชนิด ป่าดง หวาย ตลอดจนราก หน่อ เหนือปลานและกิ่งของไม้ต่างๆ ไม้ว่าจะถูกตัดตอน เลื่อย ทำ ฉาก ชุกหรือกระทำโดยประการอื่นใด

ป่า (ในความหมายของหน่วยงานราชการ) หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ตามกฎหมายที่ดิน บุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ ในที่ดินจะต้องมีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินได้แก่ โฉนดที่ดินและหนังสือรับรองการทำประโยชน์(นส.3หรือ นส.3ก)

หรือรูปผูกขาด แต่บางกรณีไม่อาจให้สัมปทานหรือผูกขาดได้ เพราะเหตุผลทางธรรมชาติและตามกฎหมายมาตรา 11 วรรค 3 ได้กำหนดไว้ว่า "การอนุญาตโดยวิธีผูกขาดหรือให้สัมปทาน สำหรับการทำให้มีเงินหรือมีค่าตอบแทน โดยทางตรงหรือทางอ้อมให้กระทำได้เฉพาะในเขตป่าที่ห่างไกลและกันดาร หรือเฉพาะการทำไม้ชนิดที่มีค่าหรือหายาก" จึงทำให้การอนุญาตโดยสัมปทานหรือผูกขาด โดยเฉพาะไม้พืชน้ำที่ใช้โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ อนุญาตผูกขาดหรือสัมปทานไม่ได้ จำเป็นต้องอนุญาตแบบรายย่อยในป่าในโครงการซึ่งก็มีการอนุญาตเพื่อกิจการต่างๆ ดังนี้ เริ่มจากการอนุญาตทำไม้ในป่าโครงการเพื่อการใช้สอยแบบอบเนกประสงค์ มีจุดประสงค์เพื่อการใช้สอยของประชาชนโดยเฉพาะในท้องที่จังหวัดต่างๆ ที่มีป่าเพียงพอจะอนุญาตได้และเรียกว่า ป่าโครงการเพื่อการใช้สอยแบบอบเนกประสงค์ ในบางจังหวัดที่ต้องใช้เชื้อเพลิงในการประกอบอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น โรงบ่มยาสูบ โรงคั้นกลั่นสุรา เคาอิฐ เป็นต้น กรมป่าไม้จึงจัดวางโครงการสำหรับการใช้ทำเชื้อเพลิง แต่ได้มีการอนุญาตแบบรายย่อยไม้พืชน้ำหรือใช้ทำเชื้อเพลิงในการประกอบอุตสาหกรรม

ต่อเมื่อมีการจัดวางโครงการป่าไม้แล้ว โดยที่การวางโครงการนั้นได้ยึดถือเอาแนวเขตป่าถาวรตามผลการจำแนกประเภทที่ดินเป็นหลักในการจัดวางโครงการ ดังนั้นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตกำหนดไว้เป็นป่าถาวรก็ถือว่าเป็นป่านอกโครงการทั้งสิ้น แต่เนื่องจากพื้นที่นอกเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าถาวรนั้น ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดไว้เป็นที่จัดสรรให้ประชาชนเข้าไปทำประโยชน์และเมื่อเป็นที่ทำประโยชน์อย่างอื่นแล้ว การอนุญาตให้ทำไม้ในพื้นที่ดังกล่าวจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการทำไม้ในที่ดินเปิดประโยชน์ ซึ่งต้องมอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ทำออก เว้นแต่เหตุพิเศษบางอย่างจึงอนุญาตให้บุคคลอื่นแล้วแต่กรณี

ในส่วนของการอนุญาตทำไม้ โดยการให้สัมปทานนั้น ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา 63 บัญญัติให้รัฐบาล(คณะรัฐมนตรี)เป็นผู้ให้สัมปทาน ดังนั้นในการให้สัมปทานทำไม้ กรมป่าไม้จะต้องเสนอเรื่องราวถึงคณะรัฐมนตรีเป็นผู้อนุมัติในการให้สัมปทาน เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้สัมปทานป่าใดแก่บุคคลใดแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในนามรัฐบาลเป็นผู้ลงนามในสัมปทาน โดยที่ป่าที่ให้สัมปทานเป็นป่าที่กรมป่าไม้ได้จัดวางโครงการไว้แล้ว ซึ่งจะกำหนดแบ่งแปลงการทำไม้ของแต่ละป่าออกเป็น 30 แปลงสำหรับป่าบก และ 15 แปลงสำหรับป่าชายเลนเพื่อให้ทำไม้ปีละแปลงจนครบ 30 แปลง(30 ปี)หรือ 15 แปลง(15 ปี)ตามสัญญาแล้วแต่กรณี ประวัติการทำไม้สักของประเทศไทย ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนใหญ่อยู่ในมือของบริษัทยุโรป 5 บริษัทคือ

- 1.บริษัทบอร์เนียว จำกัด
- 2.บริษัทบอมเบย์เบอร์ม่า จำกัด
- 3.บริษัทแองโกลไทย จำกัด

ป่านอกโครงการตามลักษณะที่กล่าวไว้ คือป่าที่อยู่นอกเขตจำแนกไว้เป็นป่าถาวร และเนื่องจากกรมป่าไม้มีระเบียบให้ความหมายป่านอกโครงการลักษณะนี้ไว้ ตามหนังสือกรมป่าไม้ที่ 1062503 ลงวันที่ 8 มกราคม 2503 ว่า การทำไม้ 7 กรณีที่มอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำออกนั้นจะต้องเป็นการทำไม้ที่จะเปิดที่ดินทำประโยชน์ต่อไปเท่านั้น หากยังไม่มีกรณีที่จะต้องใช้ที่ดิน เช่นเพื่ออยู่อาศัย เพื่อทำประโยชน์ที่ดิน เพื่อการชลประทาน หรือเพื่อการทำเหมืองแร่ที่ดี ไม้ในที่ดังกล่าวจึงมีเนื้อที่ป่าในเขตป่าโครงการ จากความหมายดังกล่าวก็ถือกันป่านอกโครงการ การอนุญาตให้ทำไม้หรือพืชน้ำที่ ต้องปฏิบัติตามระเบียบการอนุญาต ไม้ในป่านอกโครงการ แต่เนื่องจากกรมป่าไม้กำหนดระเบียบเพิ่มเติมไว้ในเรื่องการพิจารณากำหนดลักษณะการทำไม้บางลักษณะที่ยังมีปัญหา คณะมนตรีการประจักษ์กรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2513 ซึ่งกรมป่าไม้ส่งเวียนให้จังหวัดปฏิบัติตามหนังสือ ที่ กษ 0704/12889-ว 12890 ลงวันที่ 25 กันยายน 2513 ห้ามมิให้อนุญาตทำไม้เพื่อการค้า ไม้ให้อนุญาตเพื่อการใช้สอยได้ ตามอำนาจหน้าที่ของจังหวัดหรืออำเภอแล้วแต่กรณี รายละเอียดเพิ่มเติมในการอนุญาตทำไม้และเก็บภาษีของป่า

4.บริษัททฤษฎี-เลียวโนเวนส์ จำกัด

5.บริษัทอีสท์เอเชียติก จำกัด

บริษัทต่างๆเหล่านี้ได้รับสัมปทานป่าไม้ตั้งจากรัฐบาลมาอย่างน้อยบริษัทละ 2 รอบ(30ปี)หรือบางบริษัทได้ถึง 3 รอบ(45ปี) แต่ละบริษัทได้รับสัมปทานป่าบริษัทละหลายป่า ในขณะที่กองทำไม้ของรัฐบาลซึ่งสังกัดกรมป่าไม้ได้เข้าทำไม้ตั้งในชว่งนั้นเพียง 3 ป่าบริเวณจังหวัดแพร่และจังหวัดลำปาง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2(2484-2489)เกิดขึ้น บริษัทดังกล่าวซึ่งเป็นบริษัทชาติอังกฤษ 4 บริษัท(ยกเว้นบริษัทอีสท์เอเชียติกจำกัดเป็นชาติเดนมาร์ก)อยู่ในฐานะคู่สงครามกับประเทศไทย จึงจำเป็นต้องละทิ้งงานไป ในช่วงเวลานั้นรัฐบาลได้จัดตั้ง"บริษัทไม้ไทย" ขึ้นซึ่งเป็นบริษัททำไม้ของรัฐบาลเพื่อรับช่วงงานทำไม้จากบริษัทเหล่านี้ โดยรับสัมปทานไม้ตั้งมาดำเนินการทั้งหมด และได้ดำเนินการอยู่ 5 ปี เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงมีผลให้บริษัทดังกล่าวยุบตัวเองลงโดยปริยาย และบริษัทต่างชาติกลับมามีอำนาจในประเทศไทย รัฐบาลในขณะนั้นต้องอนุญาตให้บริษัทต่างๆดังกล่าวมีโครงการทำไม้ตั้งเป็นการทดแทนเท่ากับจำนวนที่บริษัทไม้ไทยได้ทำไม้ออกในระหว่างสงครามด้วย

เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2490 ได้มีการเสนอจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นเป็น รัฐวิสาหกิจสังกัดกรมป่าไม้โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำไม้ตั้งในป่าภาคเหนือในส่วนที่สัมปทานของบริษัทต่างชาติหมดอายุลง เพื่อหารายได้มาใช้ช่วยในการฟื้นฟูประเทศซึ่งเสียหายจากภัยสงคราม ในขณะนั้นรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการทำไม้ตั้งของประเทศออกเป็น 3 ส่วนคือ

- 1.ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำ 1 ใน 3
- 2.ให้บริษัทต่างประเทศเดิม 5 บริษัททำ 1 ใน 3
- 3.ให้บริษัทป่าไม้รวมทุน ซึ่งเป็นบริษัทหุ้นส่วนระหว่างองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้กับบริษัท

ชนชาติอังกฤษทั้ง 4 ให้ทำ 1 ใน 3

และบริษัททั้ง 5 ได้เริ่มลดปริมาณการทำไม้ตั้งลงเพราะสัมปทานไม้ตั้งซึ่งมีอายุ 15 ปีได้ค่อยๆหมดอายุลงปีละป่าสองป่า เมื่อมีการเปิดสัมปทานป่าไม้ตั้งรุ่นใหม่ รัฐจึงได้มอบสัมปทานไม้ตั้งให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ทำต่อไป ต่อมาได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ.2499 กำหนดให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นองค์การของรัฐ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การฯ ได้ดำเนินการมาจนเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2503 ได้มีมติจากคณะรัฐมนตรีประกาศให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ทำไม้ตั้งแต่ผู้เดียว ข้อมแสดงให้เราเห็นถึงการทยอยรวบรวมอำนาจจัดการทรัพยากรของรัฐและนโยบายการทำไม้ที่แปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของคณะรัฐบาล

ส่วนไม้กระยาเลย^{*} ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ค่อยมีผู้ทำไม้กระยาเลยออกเป็นสินค้ามากนัก เนื่องจากไม่เป็นที่นิยมของตลาด ผู้ทำไม้กระยาเลยในสมัยนั้นมักจะขออนุญาตทำไม้จากรัฐเป็นรายย่อย

* เกิดขึ้นเนื่องจากการเรียกร้องสิทธิของบริษัทซึ่งขอให้รัฐบาลจัดให้บริษัทมีป่าไม้ทำที่บริเวณเขาที่ต่อเนื่องไประหว่างสงคราม 5 ปี เมื่อครบรอบบริษัทป่าไม้รวมทุนที่สิ้นสุดสถานะภาพลง

** ไม้กระยาเลยหมายถึง ไม้ชนิดอื่นๆที่มีไม้ตั้ง

หรือผูกขาดมีกำหนด 3 ปี ส่วนการขอรับสัมปทาน 15 ปี คงมีเฉพาะบริษัทใหญ่ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทของคนไทย ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการใช้ไม้กระยาสูบมากขึ้น โดยเฉพาะไม้ยางถูกทำออกจากป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลเกิดความห่วงเกรงว่าหากไม่ดำเนินการควบคุมไม้ยางจะหมดป่าอย่างแน่นอน จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 16 เมษายน 2503 ซึ่งกำหนดให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นองค์การที่ผูกขาดทำไม้สักและไม้ยางแต่ผู้เดียว ต่อมาในปี 2513 รัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายการให้สัมปทานโดยขยายอายุการให้สัมปทานจากเดิม 15 ปีมาเป็น 30 ปี เรียกว่าสัมปทานป่าไม้กระยาสูบระยะยาว พร้อมกับรัฐบาลได้กำหนดนโยบายจัดตั้ง"บริษัททำไม้ประจำจังหวัด"หรือผู้รับสัมปทานประเภทที่ 1 ขึ้นตามจังหวัดต่างๆที่มีป่าไม้(อำนาจ คอวนิช :2524,2-4)

เมื่อมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 19 พฤศจิกายน 2511 กำหนดให้มีการให้สัมปทานทำไม้กระยาสูบ(สำหรับป่าบก)แก่ผู้รับสัมปทาน 3 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ให้สัมปทานแก่บริษัทประจำจังหวัดซึ่งผู้ร่วมถือหุ้นตั้งขึ้น ประกอบด้วยผู้มีอาชีพทำไม้รายใหญ่ร้อยละ 15 ของหุ้นทั้งหมด ผู้ได้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรแรงคนหรือได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูปร้อยละ 15 ของหุ้นทั้งหมด ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงซึ่งไม่มีป่าสัมปทานถือร้อยละ 30 ของหุ้นทั้งหมด และองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ร้อยละ 20 ของหุ้นทั้งหมด ซึ่งสำหรับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้นั้น ภายหลังให้เพิ่มหุ้นเป็นร้อยละ 46.67 ของหุ้นทั้งหมด .

ประเภทที่ 2 สัมปทานของบริษัทหรือเอกชนที่เคยได้รับสัมปทานมาก่อนมาขอสัมปทานใหม่
ประเภทที่ 3 สัมปทานทำไม้ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และของรัฐวิสาหกิจอื่น

ส่วนไม้สักนั้นให้สัมปทานทำไม้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เพราะเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2503 ได้กำหนดให้สัมปทานทำไม้สักแก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้แต่ผู้เดียว ในกรณีได้มีการของงควั่นมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เพื่อให้สัมปทานทำไม้สักแก่บุคคลอื่นเป็นการเฉพาะรายบ้าง

เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2520 ได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้ระงับการออกสัมปทานและการต่ออายุสัมปทานทำไม้ทุกชนิดทั่วประเทศ จนกว่าจะมีมติเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น การออกสัมปทานทำไม้จึงหยุดชะงักตั้งแต่นั้นมา นอกจากนี้ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ให้ปิดป่าการทำไม้ลงร้อยละ 50 ของพื้นที่ป่าที่เปิดอนุญาตทำไม้ ซึ่งป่าที่ถูกตั้งปิดตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นเป็นป่าสัมปทานไม้สักจำนวน 32 ป่าและเป็นป่าสัมปทานไม้กระยาสูบ(ป่าบก) 292 ป่าและด้วยเหตุผลเพื่อความมั่นคงของประเทศในช่วงนั้นป่าสัมปทานไม้กระยาสูบจึงถูกตั้งปิดตามคำสั่งกองทัพอากาศจำนวน 176 ป่า ต่อมาเมื่อนโยบาย 66/23 รวมทั้งนโยบายอื่นๆสามารถใช้ได้ผลและบรรเทาปัญหาของทางทหารเพื่อความสงบและความมั่นคงของชาติแล้ว จนกระทั่งเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2527 คณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติอนุมัติให้เปิดป่าที่ปิดการทำไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ซึ่งว่าเป็นการผ่อนคลายเป็นให้ผู้รับสัมปทานทำไม้ได้เข้าทำไม้ในป่าสัมปทานได้จำนวน 48 ป่า ซึ่งเป็นเนื้อที่ทั้งหมดรวม 24,063 ตารางกิโลเมตร โดยผู้รับสัมปทานต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเพิ่มเติมด้วย(กรมป่าไม้, 2526:217-230)

ในช่วงปี 2525-2531 มีผู้รับสัมปทานทำไม้ทั้งหมดทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยองค์การรัฐวิสาหกิจและเอกชน ดังนี้

1. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้(ออป.)
2. องค์การทหารผ่านศึก(อผศ.)
3. บริษัทสงเคราะห์สหായร่วมรบเกาหลี จำกัด
4. บริษัทอาสาสงครามโลกครั้งที่ 1 จำกัด
5. บริษัทจังหวัด ทำไม้ จำกัด(48 จังหวัด)
6. บริษัทไม้ฮักไทย จำกัด
7. การรถไฟแห่งประเทศไทย
8. บริษัทศรีมหาราชา จำกัด
9. เจ้าวัฒนา ไชยนาและเจ้าอาภรณ์ สุวรรณสิงห์
10. บริษัทเออีวิทยาพาณิชย์ จำกัด
11. บริษัทและเอกชนอื่นๆ(สัมปทานป่าชายเลน)

องค์การรัฐวิสาหกิจและเอกชนที่ได้รับสัมปทานในการทำไม้มากที่สุดได้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้โดยในปี 2531 มีสัมปทานทำไม้สัก 36 ป่าเป็นเนื้อที่ 24,889.15 ตารางกิโลเมตรและสัมปทานไม้กระยาเลย 30 ป่าเนื้อที่ 16,089.23 ตารางกิโลเมตร ส่วนบริษัทจังหวัดทำไม้จำกัด(48 จังหวัด) ในปี 2531 เหลือ 46 จังหวัดมีพื้นที่สัมปทานเฉพาะไม้กระยาเลยรวมจำนวน 218 ป่าเป็นเนื้อที่ 119,347.13 ตารางกิโลเมตร

สำหรับสัมปทานป่าเถื่อนนั้น ผู้ได้รับสัมปทานคือบริษัทและเอกชนอื่นๆ(สัมปทานป่าเถื่อน)ในปี 2529 มีจำนวน 286 ป่าคิดเป็นเนื้อที่ 1,774.64 ตารางกิโลเมตรและได้มีคำสั่งของนายกรัฐมนตรีลงวันที่ 13 ธันวาคม 2531 ให้หยุดการทำไม้ในสัมปทานภาคใต้ทั้งหมด 13 สัมปทานเป็นเนื้อที่ 3,639.87 ตารางกิโลเมตร และในปี 2531-2532 ด้วยสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยที่อยู่ในภาวะวิกฤต เนื่องจากพื้นที่ป่าได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 และนโยบายการป่าไม้แห่งชาติที่ถูกกำหนดจากรัฐ ได้กำหนดไว้ว่า จะต้องรักษาพื้นที่ป่าไว้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ แต่ผลการสำรวจในปี 2528 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้คงเหลืออยู่จริงประมาณร้อยละ 29.05 ของพื้นที่ประเทศ ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นในภาคใต้ ในการแก้ไขปัญหายของรัฐบาลเพื่อเป็นการรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม คณะรัฐมนตรีได้ประชุมและมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2532 เห็นชอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งขณะนั้น พันโท สนั่น ขจรประศาสน์ ดำรงตำแหน่งอยู่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 68 ทวิ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ศ.2532 สั่งให้สัมปทานทำไม้หวงห้ามทุกชนิด(เว้นสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน)ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 ทุกสัมปทานสิ้นสุดลงทั้งแปลง นับเป็น

* บริษัทจังหวัดทำไม้ จำกัด ในปี 2525-2529 มีทั้งหมด 48 จังหวัด ในปี 2530 ลดลงเหลือ 47 จังหวัดและ 46 จังหวัดในปี 2531

** ในรายชื่อผู้รับสัมปทานทำไม้ปี 2531 ไม่ปรากฏชื่อบริษัทเออีวิทยาพาณิชย์ จำกัด

*** ในรายชื่อผู้รับสัมปทานทำไม้ปี 2530 และ 2531 ไม่ปรากฏชื่อบริษัทและเอกชนอื่นๆที่เป็นผู้รับสัมปทานป่าชายเลน

เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ต้องเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภท เช่น การก่อสร้าง อุทยานกรรม
เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

รายชื่อประเภทของเครื่องมือจับสัตว์บกและสัตว์ปีก

ชนิดของเครื่องมือ	วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้	วัตถุประสงค์ในการใช้	ปัจจุบันยังใช้อยู่หรือไม่
ปืน(ปืน)	ไม้ เหล็ก	ทุกอย่าง	ใช้อยู่
เขี้ยวจิก	ไม้ เขือก แมงแอะ	นก ไก่ และสัตว์ปีกทุกชนิดที่กินแมลง	ใช้อยู่
กาว	ยางไม้	นก	ใช้อยู่
ดาง(ตาข่าย)	เขือก	นก	ใช้อยู่
หน้าไม้	ไม้ ถูกทำลวดไม้	นก ไก่ ฯลฯ	ไม่ใช้แล้ว
ก๊องตอค(เครื่องเป่าเป็นเสียงเพื่อดักไก่)	เหล็ก สังกะสี	ไก่	ใช้อยู่
ลูกหวอด(นกกัดอม)	ไม้ไผ่	นกกัดอม	บางคนใช้อยู่
เขี้ยวเหยียบ	ไม้ โหมม	ไก่	ใช้อยู่
เขี้ยวคอม้า	ไม้ โหมม	นก ไก่	ใช้อยู่
ด้วง	ไม้ไผ่	ตุ่น	ใช้อยู่
ก้นพื้น	ไม้ไผ่	หนู	ใช้อยู่
ไม้คึด	ไม้	หนู กระแต	ใช้อยู่
ถ่วง	ไม้ เขือกปอ	กระแต กระรอก	ใช้อยู่
คิน	ไม้ โหมมป่าน	นก ไก่	ไม่ใช้แล้ว

ที่มา: ข้อมูลจากภาคสนาม

รายชื่อประเภทของเครื่องมือจับสัตว์น้ำ

ชนิดของเครื่องมือ	วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้	วัตถุประสงค์ในการใช้	ปัจจุบันยังใช้อยู่หรือไม่
ตาข่าย	เชือก	ปลา ปู	ใช้อยู่
เบ็ด	ไม้ไผ่	ปลา	ใช้อยู่
แห	เชือก เหล็ก	ปลา	ใช้อยู่
ไซ	ไม้ไผ่	ปลา กุ้ง หอย	ใช้อยู่
ตุ้ม	ไม้ไผ่	ปลา	ใช้อยู่
ช้อน	ไม้ไผ่	สัตว์น้ำทุกอย่าง	ใช้อยู่
สวิง	เชือก ไม้ไผ่	สัตว์น้ำทุกอย่าง	ใช้อยู่
มิด	เหล็ก	ปลา(สำหรับฟันปลา)	ใช้อยู่
ชักตุ้ม	ไม้ไผ่	ปลา	ไม่ใช้แล้ว
ตู้	ไม้ไผ่	ปลาไหล	ใช้อยู่
หลุมจับสัตว์	เสียม(สำหรับขุดให้เป็นหลุมใหญ่)	ปลาตุก ปลาช่อน ปลาไหล	ส่วนน้อยยังใช้อยู่
จัน	ไม้ไผ่	ปลาผา	ใช้อยู่
แหดอม	เหล็ก ไม้(สำหรับทำค้ำ)	ปลาผา	ใช้อยู่
เจิง(เหมือนกระด้ง แต่ทำกว้างกว่าและขนาดเล็กกว่า)	ไม้	ปลาติด	ใช้อยู่
หตี	ไม้	ปลา	ไม่ใช้แล้ว
โพงพาง	เชือกสีเขียว	ปลาทุกชนิด ทุทุกชนิด	ใช้อยู่
มือ	มือ	สัตว์น้ำทุกชนิด	ใช้อยู่

รายชื่อประเภทของเครื่องมือจับสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

ชนิดของเครื่องมือ	วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้	วัตถุประสงค์ที่ใช้	ปัจจุบันยังใช้อยู่หรือไม่
โคม	ไฟ แบตเตอรี่	กบ เขียด อึ่ง	ใช้อยู่
แหดอม	เหล็ก	กบ	ใช้อยู่
มุ้ง	มุ้ง	เขียด	ใช้อยู่
ตะเกียงแก๊ส	ตะเกียงแก๊ส	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำทุกชนิด	ใช้อยู่
สวิง	โหม	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำทุกชนิด	ใช้อยู่

ที่มา : ข้อมูลจากภาคสนาม

รายชื่อชนิดของสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ ในหมู่บ้านปากอโดยสังเขป

ยาแก้มีเอ๋ย

กำลังช้างสาร หญ้าหนวดผีอน เครือดอกออน เบี้ยต้น เบี้ยเครือ หลาบเงือก หญ้าขี้ม้า หญ้าขอบเขม
เครือขางกระตั่ว

ยาห้ามเลือด

บักหนอก ดอกสมัง ต้นคืบ เครือคิเบข ปีกไก่ดำ กาศามปิก แม่ช้างสิบสองหัว หญ้าหางไก่ก่อง
บิงน้อย เครือศิลาน้ำคั่ง ยาแฉ้วหมู หมากฮอสเส ขอดส้มป่อย รากฝ้ายบ้าน รากถั่วพุด

ยาแก้ขวนเอื้อ

กระบก ไม้เป่า เขียงเพียง ไม้หล่นไม้ ไม้เหม้าราศี ขวบช้วนต้น ขวบช้วนเครือ หัวข่าแห้ง

ยาแก้เจ็บหัวใจ

น้ำหล้า ใบขงมข ผักแผล หัวหมาก หมากเดือขวาง เครือผักขี้นาก รากหญ้าขัด รากหญ้าคา หัวค้อ
โคนตาล ผักหวานบ้าน ผักก้านตง ปีกไก่ดำ ไม้แค เต่าโพนกขุ่ม หญ้าหางเสือ หมากหางหิน รากคั้งไก่
หมากคดหมาคืบ หมากต้นหมาเครือ

ยาแก้ปากเป็นแผล

ขางลิ้นควาย

ยาแก้ท้องเสีย

รากหมากกระจาย(นำมาคัม) รากเม็องมอบเมบ(นำมาคัม) รากหมากหุง(เห)(นำมาแช่กิน) ขอดหมา
กสิคา(เปร้า)(นำมาแช่กิน)

ที่มา: ข้อมูลจากภาคสนาม

รายชื่อผักที่ชาวบ้านป่าก่อใช้บริโภคในปัจจุบันโดยสังเขป

ชนิดหรือประเภทของผัก	เก็บมาหรือปลูกเอง
1. ผักหนอก	เก็บมา
2. ผักคาว	เก็บมา
3. ผักใส่	เก็บมา
4. ผักก้านจอบ	เก็บมา
5. ผักแว่น	เก็บมา
6. ผักตะเตา	ปลูกเอง
7. ผักก้าม	เก็บมา
8. ผักกระดิ่ง	ปลูกเอง
9. ผักอีเล็ท	เก็บมา
10. ผักบุ้ง	เก็บมา
11. ผักตำตึง	ปลูกเอง
12. ผักชีข้าง	เก็บมา
13. เม็ขงเมา	เก็บมา
14. เม็ขงมัน	เก็บมา
15. เม็ขงดอแถบ	เก็บมา
16. ยอดเข็ชง	เก็บมา
17. หน่อข่า	เก็บมา
18. ดอกข่า	เก็บมา
19. ดอกขิง	ปลูกเอง
20. หมากบวบขาว	ปลูกเอง
21. ไกทอง	ปลูกเอง
22. หมากแข้ง(มะเขือพวง)	เก็บมา
23. ผักอีสุม	เก็บมาหรือปลูกเอง
24. ผักน่าน(ชะอม)	ปลูกเอง
25. ผักก้านตง	เก็บมา
26. ผักขี้นาก	ปลูกเอง
27. ผักฮาด	ปลูกเอง
28. ยอดคสมุขวย	เก็บมา
29. ผักมันคัน	ปลูกเอง
30. ผักกุ่มปี	เก็บมา

ชนิดหรือประเภทของผัก	เก็บมาหรือปลูกเอง
31. ใบปลุกน้ำ	เก็บมา
32. ผักขี้ตุ๋	ปลูกเอง
33. ผักกูด	เก็บมา
34. ผักหนาม	เก็บมา
35. รากบอน	เก็บมา
36. หน่อไม้ไผ่	เก็บมาหรือปลูกเอง
37. หน่อไม้คาง	เก็บมา
38. หน่อไม้หก	เก็บมา
39. หน่อไม้เขี้ยว	เก็บมา
40. หน่อไม้ข้าวหลาม	เก็บมา
41. หน่อไม้หวาน	ปลูกเอง
42. หน่อไม้บง	ปลูกเอง
43. หน่อไม้ชวก	เก็บมา
44. หน่อไม้เปาะ	เก็บมา
45. เห็ดผึ้งใหญ่	เก็บมา
46. เห็ดผึ้งแดง	เก็บมา
47. เห็ดผึ้งเหลือง	เก็บมา
48. เห็ดผึ้งไตไก่	เก็บมา
49. เห็ดหน้าใจก	เก็บมา
50. เห็ดหน้าแดง	เก็บมา
51. เห็ดหน้าไคร	เก็บมา
52. เห็ดหน้าออน	เก็บมา
53. เห็ดหาด	เก็บมา
54. เห็ดโคน	เก็บมา
55. เห็ดปลวก	เก็บมา
56. เห็ดขาว	เก็บมา
57. เห็ดบด	เก็บมา
58. เห็ดหูหนู	เก็บมา
59. ทุ่น	เก็บมา

ที่มา: ข้อมูลจากภาคสนาม

ภาคผนวก ก.

คำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

1. ไปรดเสาประวัติการก่อตั้งชุมชน

- คนกลุ่มแรกที่มาก่อตั้งหมู่บ้านเข้ามาเมื่อไร เป็นใครมาจากไหน ทำไมจึงทิ้งถิ่นเดิม ทำไมจึงเลือกที่จะตั้งหมู่บ้านที่นี่ คนกลุ่มแรกมากันกี่ครัวเรือน มีวิธีจับจองที่ดินทำกินอย่างไร มีกฎเกณฑ์หรือไม่ในการจับจองที่ดิน ถ้ามีเป็นอย่างไร ใครเป็นคนกำหนดกฎเกณฑ์

- คนกลุ่มที่สอง ที่สาม เข้ามาก่อตั้งเป็นใคร และเหตุผลในการเข้ามาตั้งที่นี่ (ถ่านซ้า) เมื่อมีคนหลายกลุ่มการจัดการที่ทำกินและทรัพยากรมีวิธีจัดการอย่างไร

(ชุมชนที่ตั้งแรกๆ ตั้งบริเวณไหน สาเหตุที่เลือกเพราะอะไรและการขยายตัวเป็นอย่างไร)

2. สภาพป่ารอบๆหมู่บ้านในสมัยแรกตั้งหมู่บ้านเป็นอย่างไร (มีป่าอยู่บริเวณไหนบ้าง)แต่ละป่ามีสภาพเป็นอย่างไร เช่น ชนิดของต้นไม้ ความหนาแน่นของป่า ขนาดของต้นไม้(ความสูง เส้นรอบวง) มีสัตว์ป่าอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด

3. อาชีพของชาวบ้านในยุคแรกทำอะไรบ้าง หากทำนาทำบริเวณไหน ใช้พื้นที่แต่ละครัวเรือนกี่ไร่ ทำไร่ฝ้าย สวนหม่อน ปลูกพืชสวนครัว บริเวณไหน ใช้พื้นที่แต่ละครัวเรือนกี่งานกี่ไร่ ผลิตเพื่อขายหรือเพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว

4. ในยุคแรกๆ ก่อนมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ(เช่น มัน,ปอ)ชาวบ้านอาชีพอะไรจากป่าอย่างไรบ้าง เช่น

- เป็นแหล่งอาหาร มีการไปเก็บผักป่า เห็ด หน่อไม้และอื่น ๆ มากน้อยเพียงใด ระบุพืชที่เก็บมากินเป็นอาหาร ระบุสัตว์ที่ล่ามาเป็นอาหาร ระบุความถี่ที่ไปเก็บ ไปล่า เช่น หน้าฝน หน้าแล้ง ไปล่าสัตว์ป่าครั้งละกี่ครั้ง ได้มาครั้งละเท่าไร

- ชาวบ้านใช้ป่าเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับทำบ้านเรือน,เครื่องมือการเกษตร,เครื่องมือจับปลา มากน้อยเพียงใด

- ชาวบ้านใช้ป่าเป็นแหล่งเก็บสมุนไพร มากน้อยเพียงใด

- ชาวบ้านใช้ป่าเป็นแหล่งเก็บพืชมามากน้อยเพียงใด

5. จุดเริ่มต้นของการทำถ่านป่าไม้รอบหมู่บ้านเกิดขึ้นเมื่อใด อย่างไร เช่น การเข้ามาของพืชรพชาภิรมย์(เช่น ปอ ข้าวโพด เต็งสัตว์ มัน)การเข้ามาของพวกสัมปทานป่าไม้ พวกนายทุนลักลอบ การคัดค้านของทางการ การขยายพื้นที่ของการปลูกข้าวเพราะการเพิ่มขึ้นของประชากร และอื่น ๆ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แต่ละปัจจัยทำให้พื้นที่ป่าลดลงมากน้อยเพียงใด

6. เมื่อพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน (อยู่ในเขตของหมู่บ้านที่ศึกษา) ถูกทำลายได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ(แหล่งอาหาร บ้าน เครื่องมือ สมุนไพร พืช ฯลฯ)มากน้อยเพียงใด ให้เปรียบเทียบปริมาณการใช้และความต้องการใช้ในยุคปัจจุบันกับยุคแรกๆ ผู้เล่ามีความรู้สึกเสียใจ เสียใจ ฯลฯ ต่อการสูญเสียเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

7. ชุมชน(หมู่บ้านนี้) มีกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์จากป่าและการอนุรักษ์ป่าประเภทต่าง ๆ หรือไม่ ถ้ามี มีตั้งแต่เมื่อใด ใครเป็นคนวางกฎเกณฑ์ ทำไมจึงวางกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ป่าแต่ละป่าเป็นอย่างไร มีการปฏิบัติหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือไม่ ถ้ามี ใครมักเป็นผู้ฝ่าฝืน มีมากน้อยแค่ไหน เพราะอะไร มีการลงโทษกันหรือไม่อย่างไร กฎเกณฑ์เหล่านี้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้ามี เพราะอะไร ส่วนที่ปรับปรุงใหม่เป็นอย่างไร ใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใด

8. มีความเชื่อใดที่ช่วยรักษาป่าชุมชนนี้หรือไม่ เช่น ความกลัวผีป่าจะทำร้าย กลัวผี กลัวเกิดอัปมงคลหรือชะง่า ถ้าไปตัดไม้ในคอนปู่ตา ป่าช้า มาทำเรือน ฯลฯ ความเชื่อนี้ต่อมาเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนเพราะอะไร เกิดกับคนกลุ่มไหนมาก การคลายความเชื่อลงหรือเลิก มีผลกระทบต่องานป่าชุมชนอย่างไร มากน้อยเพียงใด ในกรณีที่มีการปรับเปลี่ยนจากความเชื่อมาเป็นกฎเกณฑ์นั้น มีหรือไม่ ถ้ามียกตัวอย่างการปรับเปลี่ยนความเชื่อเหล่านั้น....

9. ผู้เล่าเชื่อว่า ป่าที่ชุมชนมีอยู่ในปัจจุบัน ป่า(ในเขตหมู่บ้านที่ศึกษา)บริเวณใดจะยังอยู่ต่อไป เพราะเหตุใด(เช่น ชุมชนยังเห็นความสำคัญของป่าหรือเหตุผลอื่น ๆ)

10. ป่าชุมชนที่ลดลงหรือถูกทำลายไปแล้ว ในอนาคตมีทางจะรื้อฟื้นขึ้นมาได้หรือไม่ ถ้าไม่เพราะอะไร ถ้ามีช่วยบอกแนวทางรื้อฟื้นและเหตุผลสนับสนุน

11. ถ้าหากมีการตรากฎหมายป่าชุมชนออกมาให้ป่าเป็นของชุมชน ให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

12. ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรมีผลกระทบต่อพื้นที่ป่าชุมชนหรือไม่ อย่างไร

แบบสอบถาม

เลขที่.....

วันที่.....

เวลา.....

แบบสอบถาม

วิทยาลัยนพนธ์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์วิถีการดำรงชีวิตของชุมชนกับป่า

กรณีศึกษา ป่าภูมคธิและป่าภูตินสวนทราย ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์(นาย/นาง/นางสาว).....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

เพศ 1. ชาย 2. หญิง

นับถือศาสนา.....

อาชีพ.....

ส่วนที่ 1 ประวัติของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ท่านมีอายุ.....ปี

2. ท่านจบการศึกษาสูงสุด

1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

2. จบชั้นประถมศึกษาปีที่.....

3. จบชั้นมัธยมปีที่... ..

4. จบชั้นปวช./ปวส.(อนุปริญญา)

5. จบระดับปริญญาตรี

6. กำลังเรียน.....

7. อื่นๆ.....

(ถ้าจบนักธรรมให้กรอกระบุ เอก/โท/ตรี ในช่องที่ 7)

3. สถานภาพ

1. โสด 2. แต่งงาน 3. หม้าย(สามี/ภรรยาตาย)

4. หย่าร้าง 5. แยกกันอยู่

4. ท่านมีบุตรกี่คน.....คน(ให้นับเฉพาะที่มีชีวิตอยู่)

5. จำนวนสมาชิกประจำที่อาศัยในครัวเรือนทั้งหมด.....คน

6. สมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้มีรายได้.....คน

7. สมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย(ให้ถามทุกรายการ)

1. เป็นเด็กเล็ก 1-5 ปี จำนวน.....คน
  2. เป็นเด็ก 6-14 ปี จำนวน.....คน
  3. เป็นผู้มิอายุ 15-50 ปี จำนวน.....คน
  4. เป็นผู้สูงอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน.....คน
  5. อื่นๆ จำนวน.....คน
8. ในปัจจุบัน คริวเรือนของท่านมีรายได้เฉลี่ยเท่าใด.....บาทต่อเดือน/บาทต่อปี
9. ปัจจุบัน รายได้หลักของคริวเรือนของท่านมาจากการประกอบอาชีพอะไร .....
10. ท่านเกิดที่
1. เกิดที่ บ้านป่าก่ ตำบลแสงภา อําเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
  2. เกิดที่ บ้านแสงภา ตำบลแสงภา อําเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
  3. เกิดที่ บ้านห้วยนา ตำบลแสงภา อําเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
  4. เกิดที่อื่นๆ (ระบุ).....
11. ท่านเคยย้ายถิ่นหรือไม่
1. ไม่เคยย้าย
  2. เคยย้าย
12. ถ้าท่านเคยย้ายถิ่น
- กรุณายกสาเหตุของการย้ายไป และย้ายกลับมาที่ บ้านป่าก่ ตำบลแสงภา อําเภอนาแห้ว .....
13. ท่านอาศัยอยู่ในบ้านป่าก่ อย่างไรบ้าง เป็นระยะเวลาานานที่สุด.....ปี
14. อะไรเป็นเหตุจูงใจให้ท่านเลือก บ้านป่าก่ ตำบลแสงภา อําเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากิน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยกรเรียงลำดับเหตุผลหลัก 1 2 3)
- .....ก. เป็นชาวป่าก่ โดยกำเนิด
  - .....ข. ไม่มีที่ทำการ
  - .....ค. ความล้มเหลวทางการผลิตการเกษตรจึงมาทำงานทำที่นี่
  - .....ง. มีญาติ/คนรู้จักอยู่ที่นี่
  - .....จ. ตามผู้ปกครอง
  - .....ฉ. แต่งงานกับคนที่
  - .....ช. ทางราชการชักชวนและให้จับจองที่ทำกิน
  - .....ซ. อื่นๆ(ระบุ).....
15. สมาชิกในคริวเรือนของท่านเคยออกไปทำงานภายนอกหมู่บ้าน บ้างหรือไม่
1. ไม่เคย
  2. เคย สาเหตุเพราะ.....
16. ท่านตั้งบ้านเรือนเมื่อปีพ.ศ.ใด.....(ให้หมายถึงบ้านที่อยู่ปัจจุบัน)

17. ในการปลูกบ้าน เมื่อครั้งนั้น ท่านได้ใช้ไม้จากแหล่งใด
1. ซื่อ(ในที่นี้หมายถึง การซื้อจากร้านค้า ตลาด จากภายนอกหมู่บ้าน)
  2. จากป่า(ในที่นี้หมายถึง ทั้งที่ตัวเอง เอาแรง ช่างคนในหมู่บ้านเอง)
  3. อื่นๆ.....(เช่น เป็นไม้จากบ้านเก่า)
18. ท่านปลูกบ้านนั้น ท่านได้ใช้ไม้อะไรบ้าง
1. ไม้..... จากป่า..... 2. ไม้..... จากป่า.....
  3. ไม้..... จากป่า..... 4. ไม้..... จากป่า.....
19. ลักษณะตัวบ้าน 1. บ้านไม้ชั้นเดียว 2. บ้านไม้สองชั้น
3. บ้านปูนชั้นเดียว 4. บ้านครึ่งไม้ครึ่งปูน
  5. อื่นๆ(ระบุ).....
- ในบริเวณบ้านมีผู้/นางหรือไม่
1. มี(เป็นของตัวเอง)
  2. ไม่มี โดยใช้ร่วมกับ.....

ส่วนที่ 2 สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของครัวเรือน

1. ปี 2538 ในการทำการเกษตร มีพืชชนิดใดบ้างที่ท่านปลูก ทั้งที่ปลูกไว้บริโภคและเพื่อขาย
- 1.....ข้าวเหนียว
  - 2.....ข้าวเจ้า
  - 3.....จิง
  - 4.....ข้าวโพด
  - 5.....โกโก้
  - 6.....มันสำปะหลัง
  - 7.....ถั่วเขียว
  - 8.....ถั่วแดง
  - 9.....ถั่วดำ
  - 10.....ถั่วลิสง
  - 11.....อื่นๆ
  - 12.....อื่นๆ

(ปีที่ผ่านมา ให้นับในรอบปี 2538 เท่านั้นเวลาถามชาวบ้าน คำว่า "ปีกลาย" หมายถึง ปี 2538 คำว่า "ปีก่อน" หมายถึง ปี 2537)

2. ในปี 2539 นี้ มีพืชชนิดใดบ้างที่องมือเพาะปลูกแล้ว

- 1.....ข้าวเหนียว
- 2.....ข้าวเจ้า
- 3.....ขิง
- 4.....ข้าวโพด
- 5.....โกโก้
- 6.....อื่นๆ
- 7.....อื่นๆ

3. ท่านปลูกไม้ผลบ้างหรือไม่

1. ไม่ปลูก
2. ปลูก

4.ท่านปลูกไม้ผลชนิดใดบ้าง(ถ้าปลูกเพื่อขายและสามารถเก็บผลผลิตได้แล้ว กรอกลงในช่องผลผลิตปีที่ผ่านมาด้วย)

1. ส้ม
2. มะม่วง
3. มะขาม
4. ถิ่นจี่
5. ลำไย
6. ขนุน
7. ทุเรียน
8. ส้มโอ
9. ....
10. ....

5. ที่ดินที่ใช้ปลูกบ้านเป็นของครอบครัวท่านหรือไม่

- 1.ใช่
- 2.ไม่ใช่ เป็นของ.....

6. ท่านมีที่ดินถือครอง/เป็นของตนเอง บ้างหรือไม่

1. ไม่มี
2. มีโดยการซื้อ
3. มีโดยการบุกเบิกป่าดงเอาเอง
4. มีโดยการแบ่งปัน ได้รับมรดก
5. อื่นๆ.....

(หมายเหตุ ในข้อ 3 คือ การเข้าไปดางดินป่าดงเอาใหม่ในที่ยังไม่มีใครจับจอง

ในข้อ 4 คือ การที่มีโคขไปดางป่าบนที่ที่ ปู่ย่าตาชาย จับจองไว้)

7. ถ้าท่านมีที่ดินถือครอง สถานภาพการครอบครองที่ดินของท่านเป็นอย่างไร

1. เช่า
2. เป็นเจ้าของ
3. อื่นๆ.....

8. ถ้าที่ดินที่ท่านมีอยู่นั้น ท่านเป็นเจ้าของ ดังนี้

1. ไม่มีเอกสารสิทธิ์
2. ได้เสียภาษีคอกหญ้า(ภบท.5)
3. มี สิทธิทำกิน(สทก.1)
4. มี สิทธิครอบครอง(ตค.1)
5. มี นส.3 ก
6. มี นส.3 ข
7. มี โฉนดที่ดิน
8. อื่นๆ.....

9. ท่านมีปัญหาในการประกอบการเกษตรอย่างไรบ้าง

1. ไม่เคยมี
2. มี คือ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง(เปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่เท่ากัน)
3. มี คือ ราคาผลผลิตตกต่ำ
4. มี คือ มีพื้นที่สำหรับการเกษตรค่อนข้างจำกัด
5. อื่นๆ คือ .....

10. ในปัจจุบัน ท่านเลี้ยงสัตว์ หรือไม่

1. ไม่(ข้ามไปข้อ 13)
2. เลี้ยง

11. สัตว์ชนิดใดบ้าง ที่ท่านเลี้ยง

1. วัว จำนวน....ตัว
2. ควาย จำนวน....ตัว
3. หมู จำนวน....ตัว
4. สัตว์ปีก(ไก่ ห่าน เป็ด) จำนวน....ตัว

12. ในปัจจุบัน ในการเลี้ยงสัตว์ ท่านเลี้ยงแบบใด

1. ทำสวนหญ้าล้อมรั้วอย่างเดียว
  - สวนหญ้า เป็นของท่าน/ใช้ร่วมกับญาติ จำนวน.....ไร่/งาน
2. ทำสวนหญ้าล้อมรั้ว และปล่อยป่าด้วย
  - สวนหญ้า เป็นของท่าน/ใช้ร่วมกับญาติ
  - ป่า ที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1.ภูมคธิ เพราะ.....
  - 2.ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

3. เลี้ยงแบบปล่อยป่าบ้างและเอามาไว้ที่นาบ้าง

-ป่าที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1. ภูมิคธิ เพราะ.....

2. ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

4. เลี้ยงแบบปล่อยป่าตลอด

-ป่าที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1. ภูมิคธิ เพราะ.....

2. ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

5. เลี้ยงแบบอื่นๆ.....

13. ข้อนี้สำหรับผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้เลี้ยงสัตว์แล้ว

ควรวีรอนท่านเลี้ยงสัตว์ที่ทำรายได้ให้แก่ท่านหรือไม่

1. ไม่เคย

2. เคย ได้แก่.....จำนวน.....ตัว

14. ในสมัยก่อนที่ท่านเคยเลี้ยงสัตว์ ท่านเลี้ยงแบบใด

1. ทำสวนหญ้าล้อมรั้วอย่างเดียว

-สวนหญ้า เป็นของท่าน/ใช้ร่วมกับญาติ

2. ทำสวนหญ้าล้อมรั้ว และปล่อยป่าด้วย

-สวนหญ้า เป็นของท่าน/ใช้ร่วมกับญาติ

-ป่าที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1. ภูมิคธิ เพราะ.....

2. ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

3. เลี้ยงแบบปล่อยป่าบ้างและเอามาไว้ที่นาบ้าง

-ป่าที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1. ภูมิคธิ เพราะ.....

2. ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

4. เลี้ยงแบบปล่อยป่าตลอด

-ป่าที่ท่านนำสัตว์ไปปล่อยได้แก่ 1. ภูมิคธิ เพราะ.....

2. ภูสวนทราย เพราะ.....

3. อื่นๆ.....เพราะ.....

5. เลี้ยงแบบอื่นๆ.....

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า

1. บ้านของท่านตั้งอยู่ห่างจากป่าภูมคธิ.....กิโลเมตร(โดยประมาณ)
บ้านของท่านตั้งอยู่ห่างจากป่าภูตินสวนทราย.....กิโลเมตร(โดยประมาณ)
2. คราวที่ท่านใช้พลังงานประกอบอาหารจากไหน มากที่สุด(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - ก. ฟิน/ถ่านจากป่าภูตินสวนทราย
  - ข. ฟิน/ถ่านจากป่าภูมคธิ
  - ค. ฟิน/ถ่านจากไร่
  - ง. ฟิน/ถ่านจากการซื้อ
  - จ. แก๊ส
  - ฉ. อื่นๆ.....
3. ข้อนี้ สำหรับผู้ที่สัมภาษณ์เป็นหญิงและมีบุตรแล้ว
ท่านเคยอยู่ไฟ หลังการคลอดบุตรหรือไม่
  1. ไม่เคย
  2. เคย ถ้าเคย ในการอยู่ไฟท่านได้ใช้สมุนไพรหรือไม่
    1. ไม่ใช่
    2. ใช่.....
 ใครเป็นผู้หา.....
จากที่ใด(ป่า).....
4. ข้อนี้ สำหรับผู้ที่สัมภาษณ์เป็นชายและมีบุตรแล้ว
ท่านเคยไปหาสมุนไพร หรือไม่
  1. ไม่เคย .....
  2. เคย ถ้าเคย ท่านหาสมุนไพร.....
จากที่ใด(ป่า).....
5. ท่านเคยไปใช้ประโยชน์จากการ ไปป่าหรือไม่
  1. ไม่เคย
  2. เคย
6. ปัจจุบันท่านยังไปใช้ประโยชน์จากป่าหรือไม่
  1. ไม่
  2. ยังไปใช้อยู่
7. ท่านใช้ประโยชน์จากป่าอะไรบ้าง(เรียงจาก ไปใช้บ่อยสุด คามลำดับ)
  - ....ก. เป็นแหล่งอาหาร
  - ....ข. เป็นแหล่งไม้ใช้สอยต่างๆ
  - ....ค. เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์

- ....ง. เป็นแหล่งหาสมุนไพร
- ....จ. อื่น ๆ(ระบุ).....
8. ท่านเคยมีรายได้จากการเก็บของป่าขายหรือไม่
1. ไม่เคย
  2. เคย
9. ถ้าท่านมีรายได้จากการเก็บของป่า กรุณาตอบ(เช่น ลูกก้อ แยม เห็ด ฯลฯ)
- 1.....เก็บช่วงเดือน.....
  - 2.....เก็บช่วงเดือน.....
  - 3.....เก็บช่วงเดือน.....
  - 4.....เก็บช่วงเดือน.....
  - 5.....เก็บช่วงเดือน.....
10. ในช่วงที่ท่านไปเก็บของป่า ช่วงที่ของป่าออก ท่านไปกี่ครั้ง.....ครั้งต่อสัปดาห์/เดือน
ช่วงปกติ ท่านไปกี่ครั้ง.....ครั้งต่อสัปดาห์/เดือน
11. ในการเก็บของป่าหรือเข้าไปใช้ประโยชน์ ท่านเข้าไปในป่าแห่งใด
1. ป่าฟากภูมิคธิ เพราะ.....
  2. ป่าฟากภูตินสวนทราย เพราะ.....
  3. ป่าใกล้บ้านแห่งอื่นๆ..... เพราะ.....
12. เมื่อเปรียบเทียบการเข้าไปใช้ประโยชน์ระหว่างภูมิคธิกับภูตินสวนทราย ท่านไป
1. ป่าฟากภูมิคธิ เพราะ.....
  2. ป่าฟากภูตินสวนทราย เพราะ.....
  3. ทั้งสองแห่งใกล้เคียงกัน

ส่วนที่ 4 ความคิดของชาวบ้านเรื่องการอนุรักษ์

1. ท่านทราบหรือไม่ว่า ในหมู่บ้านของท่านมีป่าชุมชนที่ชาวบ้านร่วมกันดูแล
  1. ไม่ทราบ
  2. ทราบ คือ.....
2. ท่านทราบวัตถุประสงค์ในการรักษาป่าผืนดังกล่าวหรือไม่
  1. ไม่ทราบ
  2. ทราบ เพื่อ.....
3. ในการรักษาป่าผืนดังกล่าว ทำให้ท่านต้องหยุดงานไร่บนภูมิคธิหรือไม่
  1. ไม่ เพราะ.....
  2. หยุด เพราะ..... หยุดมานาน.....ปี

4. ในปัจจุบัน ป่าชุมชนผืนนี้ ชาวบ้านสามารถเข้าไปกางป่าได้หรือไม่
  1. ไม่ เพราะ.....
  2. สามารถกางได้ เพราะ.....
5. ท่านเคยเข้าร่วมทำบุญหิ้งสี่ก้อนหรือไม่
  1. ไม่
  2. เคย เมื่อใด.....
6. ท่านทราบหรือไม่ ว่าการทำบุญหิ้งสี่ก้อนเพื่ออะไร
  1. ไม่ทราบ
  2. ทราบ เพื่อ.....
7. ท่าน ทำงานในวันพระหรือไม่
  1. ทำงาน
  2. หยุด เพราะ.....
8. ท่านทราบหรือไม่ว่า ภูตินสวนทรายเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
  1. ไม่ทราบ
  2. ทราบ
9. ท่านเห็นด้วยกับการตั้งอุทยานนาแห้วหรือไม่
  1. ไม่เห็นด้วย เพราะ.....
  2. เห็นด้วย เพราะ.....
10. ท่านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้เหมือนก่อนการประกาศหรือไม่
  1. เหมือนเดิมทุกประการ
  2. ไม่เหมือนเดิม.....
11. ในการขอพื้นที่บางส่วนออกจากการตั้งอุทยานฯ(ที่มีการนำบัตรและรายชื่อ)ท่านได้เข้าร่วม
  1. เข้าร่วมโดยให้บัตรประชาชนไป
  2. เข้าร่วมโดยไปเดินแบ่งเขตป่า
  3. เข้าร่วมทั้งสองประการ
  4. ไม่เข้าร่วมแต่อย่างใด แต่ทราบเรื่อง
  5. ไม่ทราบเรื่องใดๆ
  6. อื่นๆ.....
12. ความตระหนักของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าไม้
  1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ถ้ากางป่าออกทั้งหมดแล้วทำไร่อย่างเดียว โดยไม่มีป่าเหลือเลย
    1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
  2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า คน พืช สัตว์ ควรได้อาศัยป่าเป็นแหล่งอาหารและใช้ดำรงชีพ
    1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
  3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การใช้ประโยชน์จากป่าควรใช้ให้หมดไปในทีเดียว

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปลูกพืชไร่มีส่วนในการทำลายป่า
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปลูกไม้ผลมีส่วนในการรักษาป่า
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า เมื่อสภาพป่า น้ำ ดินเปลี่ยนแปลงไปจะมีผลต่อการดำรงชีพของท่าน
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ควรรักษาป่าเอาไว้
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ท่านเห็นด้วยกับการตั้งกลุ่มอนุรักษ์
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า กลุ่มอนุรักษ์มีส่วนในการรักษาป่า
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การใช้ประโยชน์ควรเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การรักษาป่าควรเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนร่วมกัน
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า เมื่อมีการตัดไม้ควรมีการปลูกทดแทน
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ในการดูแลรักษาป่า ควรมีการร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนทุกคน
  1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. เห็นด้วย 3. ไม่แน่ใจ 4. ไม่เห็นด้วย 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
14. ในการทำไร่ ทำนาของท่าน มีการรักษา หัวไร่ปลายนานา บ้างหรือไม่
  1. ไม่รักษา เพราะ.....
  2. รักษา ถ้ารักษาท่านคิดว่ามีส่วนช่วยต่อการรักษาธรรมชาติอย่างไร.....
15. ท่านคิดว่าสภาพป่าอุดมคติ 10 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
 .....
 .....
 .....
 และท่านคิดว่าอีก 10 ปีข้างหน้าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพราะเหตุใด
 .....
 .....

16. ท่านคิดว่าสภาพป่าภูตืนสวนทราย 10 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....

.....

.....

และท่านคิดว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพราะเหตุใด

.....

จบการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

กลุ่มชาวบ้านที่อนุเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในการตอบแบบสอบถามจำนวน 65 ชุด หมู่บ้าน
ป่าก่อ ตำบลตแสงกา อำเภอเขาแก้ว จังหวัดเลย ดังนี้

1.นางขันที ไพรพิบาล	อายุ 25 ปี	บ้านเลขที่ 26 หมู่ 2
2.นางประจัน จันทะคุณ	อายุ 25 ปี	บ้านเลขที่ 86 หมู่ 2
3.นางเจียง พุทธรักษ์	อายุ 67 ปี	บ้านเลขที่ 28 หมู่ 2
4.นางมะลิวัน พุทธรักษ์	อายุ 25 ปี	บ้านเลขที่ 99 หมู่ 2
5.นางสวย จันทะคุณ	อายุ 41 ปี	บ้านเลขที่ 76 หมู่ 2
6.นางดี จันทะคุณ	อายุ 38 ปี	บ้านเลขที่ 71 หมู่ 2
7.นางถ้วน สิงห์รักษ์	อายุ 55 ปี	บ้านเลขที่ 48 หมู่ 2
8.นางทองปน แก้วสุวรรณ	อายุ 40 ปี	บ้านเลขที่ 73 หมู่ 2
9.นางพัชรวิ สิงห์รักษ์	อายุ 29 ปี	บ้านเลขที่ 90 หมู่ 2
10.นางแสวง จันทะถาว	อายุ 30 ปี	บ้านเลขที่ 132 หมู่ 2
11.นางคำพุด ยศปัญญา	อายุ 43 ปี	บ้านเลขที่ 58 หมู่ 2
12.นางคำปู้ จันทะคุณ	อายุ 60 ปี	บ้านเลขที่ 33 หมู่ 2
13.นางกาด สิงห์รักษ์	อายุ 34 ปี	บ้านเลขที่ 4 หมู่ 2
14.นางละไม ฤทธิศักดิ์	อายุ 27 ปี	บ้านเลขที่ 32 หมู่ 2
15.นางอรุณี แก้วสุวรรณ	อายุ 25 ปี	บ้านเลขที่ 16 หมู่ 2
16.นางจันทร์ทอง สิงห์รักษ์	อายุ 36 ปี	บ้านเลขที่ 7 หมู่ 2
17.นางคาวล สิงห์รักษ์	อายุ 38 ปี	บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2
18.นางส้มตำ สิงห์รักษ์	อายุ 27 ปี	บ้านเลขที่ 24 หมู่ 2
19.นางชม บุญผาง	อายุ 37 ปี	บ้านเลขที่ 14 หมู่ 2
20.นางพาน มาหัด้า	อายุ 29 ปี	บ้านเลขที่ 108 หมู่ 2
21.นางพูน จันทะคุณ	อายุ 23 ปี	บ้านเลขที่ 103 หมู่ 2
22.นางทองนาค พุทธรักษ์	อายุ 21 ปี	บ้านเลขที่ 10 หมู่ 2
23.นางสมร ภูมิจาน	อายุ 33 ปี	บ้านเลขที่ 78 หมู่ 2
24.นายบรรจง จันทะคุณ	อายุ 34 ปี	บ้านเลขที่ 89 หมู่ 2
25.นางบัวเรือน แสงสุข	อายุ 42 ปี	บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2
26.นางอง ฤกษ์	อายุ 42 ปี	บ้านเลขที่ 39 หมู่ 2

27.นางมาลัย พุทธรักษ์	อายุ 19 ปี	บ้านเลขที่ 68 หมู่ 2
28.นางสินอ นนทะโคตร	อายุ 39 ปี	บ้านเลขที่ 40 หมู่ 2
29.นางนัค ชัยราช	อายุ 31 ปี	บ้านเลขที่ 105 หมู่ 2
30.นางสมบุญ อินดาถึง	อายุ 35 ปี	บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2
31.นางสมบัติ สิงห์รักษ์	อายุ 26 ปี	บ้านเลขที่ 97 หมู่ 2
32.นางบัวแดง พุทธรหม	อายุ 40 ปี	บ้านเลขที่ 6 หมู่ 2
33.นางนงจิต ปัญญาคำ	อายุ 31 ปี	บ้านเลขที่ 85 หมู่ 2
34.นางคำแพง สิงห์รักษ์	อายุ 49 ปี	บ้านเลขที่ 37 หมู่ 2
35.นางคำพา คงอุปะ	อายุ 50 ปี	บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2
36.นางกองสิน สีหวงษ์	อายุ 28 ปี	บ้านเลขที่ 112 หมู่ 2
37.นายบุญมา มนตรี	อายุ 33 ปี	บ้านยังไม่มีเลขที่ หมู่ 2
38.นางออนอุมา บุญหา	อายุ 20 ปี	บ้านเลขที่ 23 หมู่ 2
39.นายมานิต สิงห์รักษ์	อายุ 21 ปี	บ้านเลขที่ 21 หมู่ 2
40.นางห่วน สีบุญ	อายุ 41 ปี	บ้านเลขที่ 109 หมู่ 2
41.นางม็ก ปัญญาคำ	อายุ 47 ปี	บ้านเลขที่ 46 หมู่ 2
42.นายสามิตร อินทัง	อายุ 21 ปี	บ้านเลขที่ 17 หมู่ 2
43.นางบุญเค็ด แก้วสุวรรณ	อายุ 29 ปี	บ้านเลขที่ 93 หมู่ 2
44.นางหนูถักษ์ จันทร์ทะอุ	อายุ 30 ปี	บ้านเลขที่ 80 หมู่ 2
45.นางมา ทองมา	อายุ 46 ปี	บ้านเลขที่ 72 หมู่ 2
46.นางนา ไทจำปา	อายุ 44 ปี	บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2
47.นายสมโภชน์ อินทิพย์	อายุ 29 ปี	บ้านเลขที่ 111 หมู่ 2
48.นางถนัด สิงห์รักษ์	อายุ 39 ปี	บ้านเลขที่ 69 หมู่ 2
49.นางนิทา พุทธรักษ์	อายุ 54 ปี	บ้านเลขที่ 15 หมู่ 2
50.นางเจียง จันทร์ทะอุ	อายุ 24 ปี	บ้านเลขที่ 11 หมู่ 2
51.นางคำหม่อน แสงรัตน์	อายุ 36 ปี	บ้านเลขที่ 77 หมู่ 2
52.นางถาน คนฉลาด	อายุ 36 ปี	บ้านเลขที่ 75 หมู่ 2
53.นางสนาน สิงห์รักษ์	อายุ 36 ปี	บ้านเลขที่ 41 หมู่ 2
54.นายนิคม แก้วสุวรรณ	อายุ 50 ปี	บ้านเลขที่ 38 หมู่ 2
55.นางถาวร สิงห์รักษ์	อายุ 26 ปี	บ้านเลขที่ 101 หมู่ 2
56.นางเพ็ญ หุมคำ	อายุ 30 ปี	บ้านเลขที่ 56 หมู่ 2
57.นางบัวโล จันทร์ทะอุ	อายุ 34 ปี	บ้านเลขที่ 12 หมู่ 2
58.นางคำไท แก้วสุวรรณ	อายุ 38 ปี	บ้านเลขที่ 70 หมู่ 2
59.นางฉรงค์ พุทธรักษ์	อายุ 36 ปี	บ้านเลขที่ 49 หมู่ 2
60.นางทองดี หุมคำ	อายุ 23 ปี	บ้านเลขที่ 22 หมู่ 2

61.นางอ้อย สิงห์รักษ์	อายุ 49 ปี	บ้านเลขที่ 29 หมู่ 2
62.นายแก่น จันทะคุณ	อายุ 64 ปี	บ้านเลขที่ 3 หมู่ 2
63.นายสินวน สินุ	อายุ 40 ปี	บ้านเลขที่ 9 หมู่ 2
64.นางทองอินทร์ พุทธรักษ์	อายุ 31 ปี	บ้านเลขที่ 82 หมู่ 2
65.นายตั้ง แก้วสุวรรณ	อายุ 48 ปี	บ้านเลขที่ 79 หมู่ 2

รายชื่อกลุ่มชาวบ้านที่อนุเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในการสัมภาษณ์ หมู่บ้านป่าก่อ ตำบลแสง
ภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีดังนี้

1.นายคำ สิงห์รักษ์(ผู้ใหญ่บ้านป่าก่อ)	วันที่ 4 กันยายน 2539
2.นายตั้ง แก้วสุวรรณ	วันที่ 17 พฤษภาคม 2539
3.นายตั้ง แก้วสุวรรณ	วันที่ 18 พฤษภาคม 2539
4.นายเคชา พุทธรักษ์	วันที่ 21 เมษายน 2539
5.นายอมร คนฉลาด	วันที่ 15 พฤษภาคม 2539
6.พ้อม่อนกวางจู สิงห์รักษ์	วันที่ 16 กรกฎาคม 2539
7.นางดี จันทะคุณ	วันที่ 18 กรกฎาคม 2539
8.นางประจัน จันทะคุณ	วันที่ 18 กรกฎาคม 2539
9.นายทองโต แสงตุก	วันที่ 5 กันยายน 2539
10.นายแก่น จันทะคุณ	วันที่ 3 กันยายน 2539
11.นายวิรัช กาลภูมิ	วันที่ 19 พฤษภาคม 2539
12.แม่ย่าออก(หมอยาพื้นบ้าน)	วันที่ 6 กันยายน 2539
13.นายอี(เจ้าของร้านค้า 1 ใน 3 ของหมู่บ้านป่าก่อ)	วันที่ 4 กันยายน 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวศุพร ทิรมธุกร เกิดวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2513 ที่ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัด
เชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาการบริหารงานอุตสาหกรรม คณะบริหาร
ธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในปีการศึกษา2534 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตที่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา2536

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย